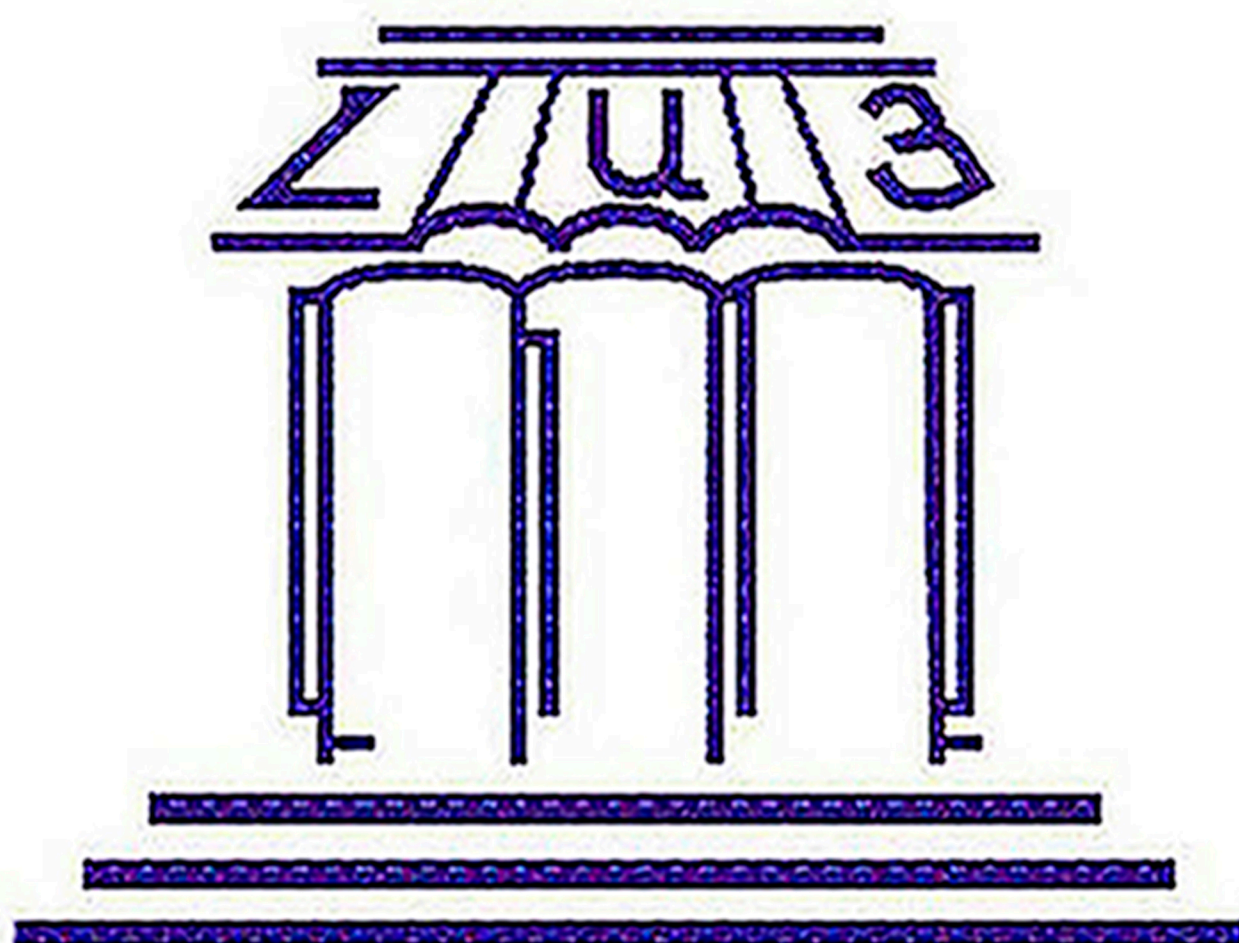

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

426-6
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑ. ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք.

ՆԱԻՐԻ ԶԱՐՅԱՆ

ԶՐԱՆՑՔԻ
ԿԱՊՈՒՅՏ ՅԵՐԿՐՈՒՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1926

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՅԻԱԼԻՍՏ. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք.

ՆԱԻՐԻ ԶԱՐՅԱՆ

Զ Ր Ա Ն Ց Ք Ի

Կ Ա Պ ՈՒ Յ Տ Յ Ե Ր Կ Ր ՈՒ Մ

A 38462

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1926

Գրառեպիֆար № 293բ. № 334. Տիրաժ 2500.

Պետհրատի յերկրորդ տպարան Յերևանում—№ 399.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Ն Ր Ա Ժ Ե Շ Տ

Ե՛յ, դու հնացել ես,
Հիմա դու անցել ես,
Գնացել ես արդեն,
Գյուղ իմ հին հայրենի,
Խառակոնիս:

Ո՛վ ե հիշում հիմա:
Յես հազիվ եմ հիշում. —
Տնակներդ նեղ, ցած,
Վոր բովբովի նստած պառավների նման
Զրուցում են մութում—
Հնի՛ց, հնի՛ց, հնի՛ց...

Ո՛վ ե հիշում զանգը իրիկնային ժամի,
Վոր շրջում եր հիվանդ համբանների փողում.
Ու բեզարած կյանքը,
Ու նախիրները խոնջ
Տո՛ւն եր քշում.
Յերբ դաշտերի վրա մնում եր լոկ քամին,
Դեբերում եր մենակ սոված զայլի նման
Ու դեղնամած, ուժատ թփերի ականջին
Շշնջում եր.—«աշուն...»:

Ո՛վ ե հիշում զանգը...
Ո՛, այդ կյանքը տխուր,
Այդ թփերը մեռնող հիմա ո՛վ ե հիշում:
Աշնան շուքում լացող այդ խուղերը խարխուլ,
Ստվերները քուրձոտ,
Ստվերները հազիվ իրիկնային մութում,
Ճռինչը սայլերի,
Դանդա՛ղ,
Դանդա՛ղ,
Ծո՛ւյլ...

Հիմա ո՛վ ե հիշում:

1922 թ. Հենինական

ԶՐԱՆՑՔ ԵԼԵՔՏՐՈՓԻԿԱՑԻԱ

Լ. Ս. Խ. Ն.

«... Հայաստանին հարկավոր և Խորհրդային
իշխանություն ու կանախիզացիա...»

ԼԵՆԻՆ

Ազգամիջյան թրերն եւ
ժանգոտե՛ն թող,
Չքանա՛ն.
Հայաստան,
Հարկավոր եր քեզ
«Սովետական կարգեր ու կանախ»:

Այժմ եւ՛
Յե՛լ—
Հնծիր, գյուղացի,
Քո հունձը կարմիր, կարմիր,
Քո հունձը հասուն.
Տո՛ւր, բանվոր
Տուր, ամուր մուրճըդ զնդանին,
Դղրդա թող բոցը հնոցում,
Ու շինիր, շինիր,
Խուփ շինիր,
Մանգաղ հասցրու,
Շոգեզութա՛ն տուր գյուղացուն:

Ե՛յ—Մենք, մե՛կ-միաձո՛ւյլ
Աշխատանքը տա՛ք տանե՛նք,
Տա՛նք,
Հարենք, ճիգերը ճկուն
Կառուցե՛նք,
Կառուցե՛նք
Կառուցե՛նք
Կո՛ւռ:

Թող ձեռքերն անդուլ կռե՛ն,
Թող միտքը ուղեղն ակոսի,
Թող խուփը խո՛ր խրվի հերկերին,
Թող ջուրը ջրանցքներով հոսի:

Մենք-դուք,

Արթուն

Բանվոր գյուղացի,—

Մեր կամքը զոռով կը ռանդի,

Ինչ վոր մեր դեմ թումք,

Ինչ վոր արգելք ընդդիմադիր:

Մենք հրամայում ենք

Մկանով,

Մանգաղով,

Մուրճով,—

Ե՛յ, աշխարհ,

Ճախրիր քեզ—

Գնա՛—

Լենինի կապած կամուրջով:

1922 թ. Լենինական

ՄԱՐՄՆԱՑՈՂ ՅԵՐԱԶՆԵՐ

Շիրակի ջրանցքի թեմերը շին¹⁾)

Փռվել են

Դաշտերի վրա հին,

Արտերին լի.

Աբրըշում շղարշի պես

Շին կապույտ շոգով

Փարվել և

Հի՛ն, հի՛ն,

Մանթաշի

Փեշերին,

Դոշին:

Շիրակի հին դաշտերում չոր

Կարկաչում են,

Շրջում են գալարուն.

Շնչում

Ջրանցքները շին-ջուր,

Շոսսեններն ուղիղ.

Ու նյարդաջիղ

Անթիվ

Առու,

Յերկաթուղի.

Ու չորս կողմից

Փչող հողմից

Ծափ են տալիս,

Ծուփ,

Արտերը վոսկենծույլ,

Վոսկենծոր,

Վոսկենծով,

Ծով,

Վոսկի վարսերը հողի:

Շիրակի շեն դաշտերում

Հիմա

Շափշափում են,

Թափթափում,

¹⁾ Շին — ժողովրդական բարբառով՝ գորշ-կապույտ:

Խլրտում

Շոգ—

—Շա՛փ— շա՛փ

Թափ—թափ...

Յերկաթ,

Կաշի

Թեւերն անդուլ

Շոգեգութանի,

Վոր վեր և շալրտում

Թոքերից

Շունչը տաք,

Շի՛ն, շի՛ն, շի՛ն,

Շին—բարդ բարդ,

Շին—բարդ բարդ

Գոլորշին

Ո՛ւ

Գիսախոխիվ քշում և հեռու,

Խառնելու գործարանի

Շին-բարդ-բարդ վոլորուն բաշին:

Ահա յեկավ եշր,

Ելեքտրական դարի տիրական եշր:

Ահա հնչում և բառաչք թեժ

Ու վիթխարի.

—Դ ո՛ւ ո՛ւ ո՛ւ ո՛ւ ք,

Զգո՛ւ ո՛ւ ո՛ւ ո՛ւ ո՛ւ յշ,

Գալիս եմ հրքես,

Ով կա՛

Զը կանգնի թող աելսերին

Թող վոտ-գլուխ բաշի,

Իսկույն!

Ահա յեկավ, յեկավ,

Յեկավ,

Յերկաթակող

Շոգ-թոք

Շաչում և

—Շի՛ի՛ի՛ի՛ի՛ն

Շին-բարդ-բարդ...

Շին բարդ-բարդ,
Շափ-շափ,
Թափ-թափ...

Շիրակի դաշտերը թնդում են թափից.
Շիրակի սրտերը խնդում են:

Յերեվանից և գալիս եշր,
Յերկաթականջ վիթխարին,
Բերել և համբույրը հասուն
Հրազդանի շուրթերից.
Բերել և բույրը բոլոր մրգերի,
Բերել և արբըշում,
Բամբակ ու բուրդ,
Վոր գործարանի քաղցր անհանգուրդ
Գրգռի:

Գալիս և հեռվից դեռ,
Արեւի ծագման ծիրից,
Բերել և Բոմբեյից թերթ,
Զին-Մաչինից՝ չինի,
Դարչին

Ու չայ.
Յերկաթականջ եշն անցել և
Դեղին գետից Ինդոս
Գանգեսից — Զանգու,
Արփաչայ:

Վողջույն քեզ զրնգուն գալիք,
Վոր մոտ ևս արդեն,
Յեկել ևս. —

Նետել ևս քայլդ տունելում. —
Դու քանի անգամ անցել ևս սրնթաց
Իմ սրտի տաք տունելով:

1922 թ. Լենինական

ՎԵՐՋԻՆ ԹՈՒՆԵԼՈՒՄ

Խո՛ւլ, խո՛ւլ, խո՛ւլ
Քլունկները քանդում՝
Քլունկներն անդուլ մտածում են
Տունելի գլխում:

—Վարպե՛տ,
Թեպերս թուլանում են.
Բարութի գազը կծու,
Շնչել չի լինում ել:
Ջուրն ել հո վերից ուղղակի
Ծոծրակիդ ե կաթում.
Տես շորերս թաց են, հագիս,
Յես մրսում եմ:

—Դրսումը
Իրավ վոր լավն ե.
Ջղզղուն հովը,
Յերկինքը զուլալ,
Արեւ,
Դրսում ապահով ե:
Լավ ե դրսում լինել,
Լավ ե վարել.
Քան թե տունել քանդել:—
Բայց ինչ ոգուտ, ընկեր,
Յերբ արտերը կորթ են,
Յերբ տունդ կույր,
Տունելը պետք ե մեզ, ընկեր,
Ինչպես կոկորդդ՝
Կամ աչքըդ՝
Քե՛զ:

—Վարպետ, վարպետ,
Վերելից կտորներ ընկան,
Այս քարը մի տես ահագին...
Իսկ յեթե հանկարծ քանդվի՞,
Փուլ գա գանկի՞դ...

—Հանգի՛ստ կաց, ընկեր,
Յերկրագնտի մի՞թի՛ն արգանդում
Անհամար մեզ պես քանդում են,
Անթիվ քարեր կան կախ
Ամեն մեկի գանգին:
Հանգի՛ստ կաց, ընկեր,
Ամեն մեկը նրանցից
Իր իսկ բուն թշնամու համար և
Կյանքը վտանգած,
Իսկ մենք քանդում ենք մե՛զ համար,
Մե՛ր տան,
Վոր վաղը անվտանք վարենք:

—Տուններ վոնց վոր յերկարեց:
Իսկ մեր վորոշումը...
Չըլնի՞ թե թարս ենք փորել:

—Գոտեպնդիր սիրտդ,
Հսո՞ւմ ես.—հրեն մեր դիմաց
Խուլ, խուլ խրոցներ անդուլ,
Գոտեպնդվիր, ընկեր,
Քլունգդ տուր:

—Յես ել եմ լսում.

—Յես ել եմ...

—Գալիս են ուղիղ մեր դեմ.

—Արդե՛ն...

—Ե՛ս ե,

—Ե՛ս ե,

—Ե՛ս ե,

—Ե՛յ—զգո՛ւյշ:

Քլունկներն իրար չը խըրենք:

—Հո՛ւյս, Հո՛ւյս

—Բավական՞ն և:

—Ուռա՜—

Տուններ տունելին համբուրեց:

Տունելում տոն ե,
Վողջագուրանք,
Ու նրանք ելերտրիկ աչքերով
Տունելից նայում են դուրս,
Տունելից տեսնում են Հայաստանը
Վերածնության տենդում:
Աչքերը ելերտրոլամբեր,
Մազերը ծուխ ամպազնած,
Խոսքերը կուռ կոմսումուր,
Ծիծաղը ծաղիկ պատկում
Ու նրա ուղեղն իմաստուն
Սովնարկում:

1924 թ. սեպտեմբեր

ՇԻՐԱԿԻ ԶՐԱՆՑՔԸ

Նվիրում եմ Հայաստանի համալսարանի
գյուղատնտեսական ֆակուլտետի 24—25
թ. III կուրսի ուսանողներին:

Հեյ-հեյ,

Ջրանցքը շիրակի—

Յերակի պես կապույտ

կը կապի:

Արտերի տոնն ե,

Ջրարբուր

կապույտ կիրակին:

Շիրակի չուերը հին

Զիման չեյին,

Անջո՛ւր,

Անջրդի՛

Շիրակի չուտ չուերը չոր եյին:

Ոգո՛ւտ չկար,

Թեկուզ չութը չանգուտեր,

Թեկուզ տրակտորը շուռ տար:

Հեյ-հեյ—

Շիրակի չուերը վոսկենե՛ք

Հոռ ու ծուռ են,

Թե վերից արեւը համբուրի,

Վարից՝ ջուրը:

Դաշտերումը

Յեռում ե յեռանդը գյուղացու:

Իսկ վաղը կգա

Անիմների հաղթական բանակը,—

Ծուխ,

Ծուխ,

Ծուխ,

Գոլորշի,

Շին գորշահեր

Կրարձրանա գոռ
Կամպանա,
Արեւի դեմ կը բռնի
Արեւը կապշի:
Մի զարկ ել,
Մի զարկ ել, ընկեր,
Քլունգդ լրիւ խրի յերկրի բունքերին,
Քանդի՛ր,
Քանդի՛ր,
Քանդիր հանդը հան տունելի տուտը,
Ու յելիր դուրս:

Տե՛ս,
Վորքան վոր ծանր եր աշխատանքդ,—
Այնքան ծարավ հանդերն՝ անթիւ:

Տե՛ս,
Վորքան վոր ջուրը ջրանցքում
Հորդուն ե,
Վորքան լույսերով հղի,—
Այնքան գյուղեր կան կույր,
Այնքան մթությունը՝
Խի՛տ:

Դի՛ր—
Թող դռառ սնգահուր մոտորը,
Շիրակի դարավոր գիշերում
Թող բերի
Ելքտրոլամբերի միտինգ:
Ելքտրոդիկտատուրա:

Տո՛ւր հա,
Տուր, ընկեր մի քլունգ ել,
Մի զարկ ել հաղթական տարտով,
Հետո գա թող տրակտորը
Տենդոտ,
Ինքն իրեն բանի,
Թափթափի,
Թող թնդան հանդերն
Աջխատանքի թափից:
Հեյ-հեյ
Մի զարկ ել...

Արտերն արդեն արթնանում են,
Մնում են՝

Գա, գրկի կանաչը,
— Յելի՛ր, յելի՛ր, յելի՛ր —
Յերգում ե դաշտերի
«Ինտերնացիոնալը»:

1922 թ Լենինական

ՀՆԶՎՈՐԸ

Տխուր ե զնգում զերանդին,
Հասկերը շրշում են — «ո՛ւշ ե...» —
Ինչքան ել յեռաս յեռանդից,
Գերանդին արդեն անույժ ե:

Յերբ ենտեղ հնձվոր մաշինան
Շափշափում ե շախին յեռանդից,
Շաքտում ե խուրձերը շինած, —
Ել ո՛ւր ե զնգում զերանդին:

Ե՛յ — քոնն ե հունձը, մաշինա, —
Տխո՛ր ե զնգում զերանդին:

1924 թ. Յերեվան

ՄԱՍԻՍԸ

Ես Մասիան ե հին, են, վոր
Հանել նահապետի հարեն,
Ու վոնց վոր բալշիվիկ բանվոր
Բաց կապույտ բլուզ ե հագել:

Արեւը գլխին գլխարկ,
Արագի լայն գոտին կապած.
Արտերի ռանգերանգ չուխան
Կապել ե պորտին սիգապանծ:

Զարդարուն գոգնոցն իր անա
Փռել ե մինչեւ Յերեվան.
Մասիսը գոռում ե աժդահա
Աշխատանքի հավար:

Կանգնած ե հրեա նրա դեմ
Գործարանը ժիր անհանգիստ
Ու վոնց վոր գոմեշ մրադեմ
Փնչում ե Մասիսի դեմքին:

Մասիսը դեմքը դեն թերում
Ծռում ե իրանն արագ,
Կանգնում ե կրկին աննկուն
Լեռների ըմբոստ ռահվիրան:

Հավարում ե ջլուտ մատներով
Բամբակի հորձքը լուսալիք
Գործարանի հրում
Ու — կուռ — կռանում ելի:

Գործարանը ծանր բերանիակ,
Խժռում ե, մռմռում հերսից,
Ծամում ե հում հում բամբակ
Ուզում ե մարսի:

Ու հանում փչում ե տաք
Մասիսի մրոտ յերեսին,
Ու փռում վոտքերի տակ
Անթիվ թուփ նոթի, բխազի:

Այսպես ե հին սարը ետըր.—
Շողովին կապույտ շապիկ,
Կապել թիւ գոտին Արագի,
Դրել ե Արեւը՝ կեպի:

Ու կարմիր աստղը եակատին
Գոռում ե հպարտ հիմա ծեղ.—
«Ե՛յ սարեր, դիւի յերկրագնդի,
Միացեր.»

1922 թ. Հենինական

ԶԱՆԳՈՒ*)

Բավական ե, Զանգու,
Հոսանքդ կույր:

Տխուր ասերրդ—
Բանդրդ—
Կը քանդենք:

Կը քանդենք կապանքդ քար
Ու կուրծքը քո սմբած,
Վոր դուրս գաս դու,
Ազատ զնգաս,
Հազարաթեւ գրկես
Յեւ զգաս յերկրի կարոտը
Հրկեզ:

Մենք ել, Զանգու,
Վոնց վոր դու,
Մեր հոգին կույր
Դարերով
Դրել եյինք քանդ:
Մենք վորոնում եյինք ճամբան:

Ու մի ժանդ անեծք,
Մի դաժան դեւ,
Մի չեղած աստված
Բանդել եր մեզ,
Մեր հոգին:

Ու, Զանգու, մենք,
Աղոթել ենք ու լացել.
Ու չենք իմացել
Վոր համբուրում ենք
Մեր կոկորդին հուպ մատերը.
Ու չենք իմացել,
Վոր այն այն աստվածը,

*) Հույս ե տեսել 1922 թ. «Մուրճ»-ում տողերի հաջորդա-
կանությունը խանգարված և բոլորովին աղավաղված: ՀԵՂԻՆԱԿ

Այն տերը,
 Վորքան վոր կանչ
 Վորքան աղոթք լսի,—
 Այնքան անգուծ ու խուլ կը դառնա,
 Վորովհետեւ նա սուտ է, սին,
 Վորովհետեւ նա չկա:
 Մենք, Ջանգու,
 Մեր խելոք, բարեպաշտ գանգերով
 Յեղել ենք կույր
 Հազար անգամ ավելի,
 Քան դու,—
 Վորովհետեւ քեզ բանդել է
 Բանդըդ իրական,
 Իսկ մեր հոգին՝
 Մի չեղած աստված
 Կամ դեմ:

Հիմա, Ջանգու, մենք
 Արդեն տեսնում ենք
 Սյուները բորբոսնած մեր բանդի:
 Հիմա, Ջանգու, մենք,
 Արդեն կրում ենք մեր սրտերում
 Մի արշալույս լույս
 Ու տապ
 Ու ջրիդ չափ թափ
 Ու զայրույթ:

Հիմա, Ջանգու մենք,
 Քանդում ենք բանդը մեր հին,
 Մեր միտքը հմուտ է աչքերը
 հպուստած դարավոր նիրհից:
 Ու դուրս կը գանք բանտից՝
 Դորդուն
 Գիտակցությամբ ցնցված.
 Շիկացած գանգերով
 Գրոհ կտանք ափերիդ դեմ:
 Կը խուժենք խումբ առ խումբ,
 Խուռն ու խիտ
 Խառն հախուռն անթիվ,

Ու ռումբը զսպրված մեր վոխի
Դարավոր բանդիդ տակ կը պայթի:

Թումբ-թումբ,
Թնդյունով
Կը փլչեն,
Կը թռչեն ող
Սփերըդ, պատերըդ,
Բանդըդ դիփ...

Դու չես հավատում, զիժ-Ջանգու,
Դու չես հավատում
Վոր կյանքըդ կարող ենք տանել
Ուրիշ հոսանքով:

Դրել ես ջրերըդ բանդ,
Կարծում ես հենց ե՞դ ե ճամբան,
Սեփանից-Արագ՝ Լալագի՞ն:

Քարվանի նման հոգնած,
Դարերի վողբը շալակիդ,
Ուզում ես հեռանա՞ս, գնա՞ս:
Չես ուզում ճամբադ թերել,
Քաղցր ե կապանքդ բեզ,
Դե, դե, դե՛,
Իզուր ես հրում դեն
յեռանդուն գրոհն աշխատանքի,
Կռիվ ե տար,
Անգին,
Հոսանք ե Ջանգու,
Ջանգու,

Հնի նորի կռիվ,
Մեր քունգներն անգուլթ
Քար առ քար քանդում են գետինը,
Իսկ բեզ դեռ քաշում ե հի՞նը.
Ուզում ես հին հունով գնաս,
Մոռում ես, վրնջում,
Պոչիդ վրա կանգնած:
Բայց նոր հունը արդեն,
Արդեն քաշում ե բեզ,
Ալիքներըդ ջահել
Ջոկվում-գնում են, տես.

Իսկ դու դեր ֆշշում,
 Ալիքներդ բաշում ես հետ,
 Ուր ես...
 Ձեռ կարող պահել,
 Բացվել ե նոր համբան,
 Իզուր ե,
 Մեր բանդը կանգնել ե հին հունիդ դեմ:
 Արդեն կիսվել ե ջուրըդ
 Գնում ե յերկու հոսանքով.
 Գիժ-Ջանգու, գիժ-Ջանգու,
 Գիժ-Ջանգու,
 Ինչ ես դու հին բանդիդ կալել,
 Ինչ գիտես՝ ինչի՞ կը հանդիպես
 Անոգուտ ընթացքդ թեքես թե
 Դեպի հանդերըդ հրկեզ,
 Դու չես զգում յերաշտը թեժ
 Ու յերբներանգ յերազը դաշտերի,
 Վոր մնում են բեզ
 Քո ջրին:

Յերեվանը կը դառնա
 Մի չքնաղ հաղթական կին,
 Կը կանգնի կուռ վտաքերով
 Աշխարհի հանդեպ,
 Առուններիդ գոտին ադամանդե
 Կապած մկանակուռ մեջքին
 Կը հառի հայացքը հմայի՝
 Հեռուն:

Ել ո՛վ կը հիշի հին Ջանգուն,
 Աբովյանի զանգում
 Գալարուն
 Խորիս ու փրփուր թքող
 Կատաղի, անզոր են Ջանգուն
 Ել ո՛վ կը հիշի:

Ալիշանի տրտում
 Լռին Ջանգուն,
 Հայկական պոետի պես
 Կույր ու լալկան Հրազդանն
 Ել ով կը հիշի:

Հիմա, Զանգու,
 Կապուտաչ կոպերիդ մեջ
 Սեւան ծովից ծավի
 Մինչիվ Արագ—տուն
 Հազար տեսարան կա
 Ելեկտրոկայան ու սրահ:
 Ու խառնվում են զրնգուն ջրիդ
 Բանվորական յերգերն ուրախ
 Ու ալիքներն աշխատանքային
 Կանչերի:
 Զանգու, ջուրըդ զանգակ,
 Հիմա թանգ ե դառել,
 Յերգըդ հին ու լալկան՝
 Բաղդի զանգ ե դառել,
 Ու մեր կամքը հզոր
 Հազար թել ե տարել—
 Կապել ե քեզ աշխարհին:
 Հիմա քեզ կը լսեն դիմ
 Զիգագո, Պեկին
 Կամ Փարիզ.
 Կամ թեկուզ Հնդիկ
 Ու դեռ անթիվ հեռուներն
 Ընկերական յերկրագնդի:
 Ու մեր բրոնզե զրնգուն զանգից
 Միտքը մեր վոնց վոր շատրվան
 Հրավառ վեր կը խփի
 Արեւի ռումբին հավերժաթեժ,
 Աստղերի հեռուն դեպի—
 Դեպի տիյեզերքը:
 Ու ճամբին
 Կը վառի, յեռ կը հանի
 Լուսնի սիրտը սառն ու դեղին,
 Վոր այնտեղից բերի վար
 Լուսնամետաղ,
 Լուսնապղինձ,—
 Շինելու նոր մեքենա՝
 Նոր գյուտերով հղի:
 Դու չե՞ս հավատում
 Գիժ Զանգու:
 1922 թ. Լենինական

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ

Յեռում ե նորագարթ որը,
Շափշափում ե շոգ յեռանդով.
Յեռանդուն մի տրակտոր ե
Ամառվա որը յեռացող:
Յես մի խոլ—խնդուն շոֆեր եմ,
Արեվը ոռլ՝ իմ ձեռքում,
Վեր քշտած կուռ թեվերըս,
Քշում եմ հրաշեկ յերգով:
Քշում եմ մինչ մթնի որը,
Մինչ ընկնի իրիկվա քամին.
Մինչ հասնի շոգ տրակտորսը
Իրիկվա գառաժը կարմիր:

1924 թ. Յերևան

ՍԱՅԼԻՑ—ՍԱՎԱՌՆԱԿ

ԱՅԵՐՈԿԱՐՈՏ

Հնծվորին հաց եյինք տանում
Ու հետո ճամբան դեպի տուն—
Արտերի վոսկի սավանում
Սպիտակ կտավի մի թուփ:

Հերթում եր մայրս ուրախ —
Հասկերի զրնգուն խինդով.
Յերեկոն սարերի վրա
ցանում եր հանգստի թող:

Արտերը—հնծվորներ հոգնած—
Սրբում են դեմքերը քրտնաթոր
Մշուշի—ներկած թաշկինակ—
Մշուշի մետաքսե հոթով:

— Յեղեկ ե, վորպես հերթում
Մի թռչուն հրաշք, հրածին...
Ո՛ր, նրան նստես յեթե դու,
Կը թռչես Արաք, Հինդ ու Չին...

Ու հոգիս ուռչում եր խինդով,
Լցվում եր թռչուն մի հույզով.
Բացվում եր անափ իմ սրտում
Մի անափ հուրհուր հորիզոն:

Ծփում եր, ծով եր յերեկոն...
Արեւը—սելվոր բեզարած—
Թիկնում եր նարինջ քրտինքով
Իրիկվա խալիի վրա:

Յերկնքի հերթում. այնտեղ,
Արեւի անկողնում թեժ,
Ամպերը—թռչուններ վոսկեթեւ—
Թռչում են դեռ կարծես թե:

Չուլվում են հերթաթ իրական,
Արեւն իր փեշերն ե քաշում.

Գնում են սայլերն համրաքայլ
Իլիկվա ծույլ մշուշում:

Յես փարվում եյի մայրիկիս
Վոսկեվարս մի հասկի նման,
Այրում եր հուրհուրան հոգիս
Մի կարոտ, վոսկի մի ամառ:

— Ախ, ինչո՞ւ միայն հերյաթում,
Թռչում են թեւավոր, թեթեւ,
Բեզարած յեզները՝ այստեղ,
Սայլերը դանդա՜ղ. թույ՛լ:

Ճոնչում եր ճամբան ցավագին
Պատուվող մի թուփ կտավի,
Ու լալիս, մորմոքում եր հոգիս,
Յեզների անելեզու ցավից:

*
* *

Վողջ գիշեր հույզով մի ոտար
Ջնգում են հասկերը տրտում,
Թռչունի թեւերին նստած՝
Վողջ գիշեր թռչում եմ հերաթում:

Վողջ գիշեր գնում եր ճամբան
— Փոշոտված կտավի մի թուփ —
Ու յեզներն անոթի, անբան,
Քաշում են սայլերը դեպի տուն:

1922 թ. Լենինական

ԱՅԵՐՈՎԱՄՔ

Իսկ այժմ, ինչ հերյաթ, ուզենք—
Աշխարհի դաշտերի վրա
Կեննեն թեմավոր կը սուրան
Բյուր հազար սավառնող սել:

Սելը վեր ող կը նետենք,
Յեզները արօտում թող.
Խոտի դեզը կը թռչի թեթեմ.
Հսե՞լ ես բանն ես հերյաթով:

Մի Հասան, սերվոր մի Սեթո
Կնստի ու կոպ չը խափած
Արտերից հանկարծ կը զա տուն,
Հենց ասես չանցած նանապարհ:

Կամ նստած թեթեմ մի թիթեռ
Կը թռչենք մինչեմ Զին.
Յերկիրը ողից կը դիտես,
—Հերյաթի թռչուն չի՞:

Թիթեղե թեմերով կը հերկենք
Յերկնքի աղամանդ հեռուն.
Յերկիրը կը մնա ներքեմ
Վոնց վոր մի ծանոթ ծմերուկ:

*
*
*

Իսկ յեթե վորոտան, պայթեն
Մահառիթ ումբեր, պատերազմ,
Իսկ յեթե ուզենա բանդել
Կապիտալն ազահ, վատերազ,
Իսկ յեթե յերկրագունդը նոր
Արյունի հեղեղով հարթեն,
Իսկ յեթե բերեն թնդանոթ
Ջրանցքի մեր կապույտ յերկրի դեմ,
Յերկաթե թիթեռը թող դառնա
Ռմբածիք ահավոր ուրուր,
Մահառիթ սավառնի վոռնա,
Թող թափի դինամիդ, ումբ:

Թող ժողովի մեղուն ամենի
Զայրույթի թունավոր զազեր
Ու պատրաստ խայթոցում պահի
Թափելու համար—թե ուզեն:

Բայց մենք ուզում ենք վոր նա
Ամեն առավոտ, յերեկո
Մեր ազատ հանդերից դառնա
Հասկերի զրնգուն յերգով:

1922 թ. Հենինական

ՍԵԼՎՈՐԸ

Յեւ ե, յերկար ե, փռչի յե, քար ե:

Սելը դժար ե, յելը դժոխք.

Հեռու ե կալը, գոմեշը ժար ե,

Որը յերկար ե, արեւը՝ շոգ:

Արտերը ժանգ են, կյանքը դժար ե,

Յելը յերկար ե, յելի՛ր, յելի՛ր,

Չորա ջան կյանքը դժար ե, ժար ե,

Քանի կպած ենք—սելին...

Փռչի յե, քար ե—հե՛յ ջան, վազզալը,

Ա՛խ, ինչ անուշ ե պոյեզդի գալը:

1924 թ. Յերեւան

ԱՅԵՐՈՎՈՂՋՈՒՅՆ

Մարտի դամեշի հիշատակին

Ել ինչ եշ,

Ել ինչ յեզ,

Գումեշ,

Ինչ անենք սելը կարկամած. —

Հասել են թռչելու ժամեր:

Կյանքը հիմա այերոսական,

Այերոկյանք.

Կյանքը հողից հառնում,

Սափառնում և բարձր:

Արծիվ,

Բազն,

Հանապարհ!!!

Եշը ապշած նայում

Բեռան տակից վեր՝

Հմայվում և Հըրեն —

Յերկնքի բիլ արտերով

Սափառնում են հեռու

Այերոներ շարքով —

Այերոեշ,

Այերոսել,

Այերոդրոզ,

Ֆուրզոն

Վողջույն հալեվոր սելից,

Վողջույն թռչնասելիդ,

Վողջույն:

Ու վորքան վոր կան

Եշ, ուղտ, յեզ, —

Անկեզու, անբան, անասուն,

Ու վորքան համբալ, բեռնակիր

Աշխարհի դժար համփերում —

Բոլորից,

Բոլորից,

Բոլորից,
Փառք քեզ:

Վորքան թանգ ես,
Սալառնակ,
Ինչքան տանք քեզ,
Սալառնակ,
Վոր թանգ լինի:

Ինչքան վոր յեզ ունենք,
Ֆուրգոն, դրոք ու սել,—
Թող քեզ մատաղ լինի:
Ու թեվերիդ ներքեվ
Կյանքը մի հայրենիք,
Փորրիկ մի թաղ լինի:

Յե՛ր, թռի՛ր, թռչնասել,
Յել սալառնի,
Դոռա.

Մեր զյուզերից բարձր,
Քաղաքներից բարձր,
Մեր սարերից բարձր,
Մեր սարերի վրա:

Ե՛յ
Մասիս,
Ալազյազ,
Ելբրուս,
Կազրեկ,
Ուրախներ:

Մանավանդ դու, Մասիս,
Փեշերդ լայն բաց,
Ճամբա,
Այերոքակ շինի:

Մանավանդ դու Մասիս,
Վոր տեսել ես,
Զգացել ես,
Վոր լացել ես հնից—
Յեզների տանջանքը համր,
Սայլերի ընթացքը հազիվ
Վտորերիդ հենց տակ:

Ու բանի՛ դար

Քանի՛ դար:

Այժմ դեն տար ամպերի չալման

Տես թե՛թեւ թռիչքը,

Սայլերի թռիչքը թե՛թեւ—

Տես,

Արեւի գլխարկիդ մոտ:

1922 թ. Յերեւան

ԴՈՒՔԱՆԻՑ - ԿՈՆՊԵՐԱՑԻԱ

ՔԱԽԱՆ

Դողում են դեղին հասկերը,
Տրտնջում իրար ականջի.
Փշերը փարթամ հասկել են
Վոնց հերով՝ հարուստ դուքանչին:

—Պիտի զա կարմիր մանգաղը—
Փշերը բռնի քախանի,
Հասկերը մենակ անկար են,
Թե կարմիր մանգաղը չանի:

Ինչպես վոր յեկավ հեղկումը
Դուրս քշեց դուքանչուն զյուղից,
Այդպես մեր մանգաղը հղկում է—
Փշերը փռում է հողին:

Հասկերը խաղաղ ծաղկում են,
Յերբ կա մեր մանգաղը խիստ:

1924 թ. Յերևան

ԿԱՐԿՏԻ ԱՄՊԸ

Խոժոռ ե կարկրտի ամպը:
Դաշտերի դժգոհ քահանան,
Ու վոնց ել բարկությամբ ե
Վար կախել միրուքը խոնավ:

Ուր վոր ե, հրես կը գոռա,
Կանիծի արտերը դիւի,
Կը ծեծի նախիր ու սարակ—
Կը քշի հանդից:

Ե՛յ—մի,
Ձը գոռաս, տեր բաբա,
Հավաքիր միրուքըդ դեն,
Դու յերբեք ել սուրբ չես—
Հապա՞.—
Ծնունդըդ արդեն գիտենք:

Հիմա Կոմսոմոլ մի ոռւմբ կա
Միրուքիդ թեժ թշնամին.
Ենպես կը թռցրնենք միրուքըդ,
Վոնց արագ Հոկտեմբերյան քամի:

Կարկրտի ամպը
Մնում ե մեզանում,
Ինչ հեզությամբ ել
Անծրեւ ե ցանում:

1924 թ. Յերևան

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ ԴՅՈՒՔԱՆՉՈՒՆ

Հայ—հայ,
Պարոն դուքանչի,
Են հին եր,
Վոր քոնն եր գյուղն ել,
Գյուղացին ել:

Են վոր քաղցր,
Անուշ եր գյուղացին,
Վոր կթում եր հողը վոնց վոր կով
Ու վոսկի կաթը բերում բեզ,
Ինքն իր բերանը փակած իր ձեռքով
Քսում եր կարագը քո հացին:

Են կարագի պես կակուղ շինականը
Եղ բոլորը, պարոն դուքանչի,
Գնացի՛ն:
Չկան ել:
Չի՛ք:

Հին կյանքը,
Չանգի պես լավ եր հնչում:
Չընգում եր:
Չե՞:

Չե վոր վոսկի եր բեզ,

Կարագ եր:

Իսկ մեզ—

Չար տանջող կամչի,

Չինովնիկ,

Չոր հաց,—

Տանջանքի գորշ մարաք եր:

Եղ կյանքը չի բ:
Չկա:
Մոռացիր:
Հույսերըդ դավդարից ջնջիր:

Եսոր մերն ե կյանքը,
Եսոր մենք ենք:

Մերն են եսոր գործկումը,
Կոմքջիջն ու Կարմիր բանակը:
Եսոր զվարթ ե զնգում գերանդին,
Եսոր Շիրկանալ կա:
Ու մեկ ել՝
Վոր ձեր քեթուվը չի,
Զսպանակ ե,—
Եսոր կա կոռպեռաժի:

Եսոր տրակտոր կա,
Արտեշներ կան մի քանի,
Շուտով շոգեզուծանն ել կզա
Կը քանդի հիմքը դուքանիդ:

Կզա—
Շուտ կըտա հողը,
Յերկիրը,
Կզա—
Շուտ կը տա խելքը աշխարհի,
Կը վռնդի հանդից արորը թերի,
Ու վորպես աշխատանքի դիկտատոր
Կը տիրի:

Նորից կարագը առատ կը լինի
Ու կյանքը կարագի պես անուշ,
Բայց վոչ թե ուսին,
Դուքանչուն,—
Չե,

Չը հավատաս պարոն,
Կը լինի մեզ ընդհանուր,
Բանվորին,
Ռանջբարին
Յուրաքանչյուր:

Իսկ դուքանչի՞ն։—

Դու կանչի որերը չըված,
Քեզ հարկավոր ե մահ—
Անմահական չիր,

Կամ չե
Մի ժանգոտ դամա
Կամ
Զվան։

1924 թ, Յերևան

ՑԵՐԵՍՆԵՐՍ ԴԵՊԻ ԳՅՈՒՂ

ՅԵՐԿՈՒ ԱՐՁԱՆ

Վաղարշապատի ձեմարանի բակում
կանգնեցրված են յերկու արձան.
մեկը Գամառ Քաթիպայինն է, իսկ
մյուսը Խորհրդային իշխանության
որով կառուցված է 1920 թ. քաղա-
ղաքացիական կռիվներում ընկած
12 կոմսոմոնեթների հիշատակին:

Պարտված վիճակին իր հլու,
Հնորյա տրտմության տիպար,
Այստեղ դեռ կանգնած է մոլոր
Գամառ-Քաթիպան:

Յեւ ումն է նայում նա այդպես,
Այդպես խոժոռդեմ ու խռով:
Յեւ ի՞նչ է փնտռում նա այստեղ
Բրոնզե իր անգնն աչքերով:

Կարծես թե տեսնում է կրկին
Յերկիրը հրկեզ ամայի,
Կարծես թե ուզում է յերգի
Կրկին հին յերգերն ազգային:

Կարծես թե ուզում է հանգած
Կրքերը կրկին բորբոքի,
Վոր դուրս գան ազգերը հանկարծ
Բռնեն մեկմեկի կոկորդից:

Նայում է անթարթ մի կետի,—
Կարծես թե տեսնում է դեռ սեւ
Սգվոր Արաքսին իր մոտիկ
Պարսիկը նստած նամազի:

Լեռները ուղտի պես նստած
Բանտել են հայացքը նրա,
Ու նա կարճատես, անվստահ
Նայում է դաշտին Արարատ:

Ներկան խլրտում է իր շուրջը,
Կերտում է նոր կյանք որ-որին,
Իսկ նա դեռ համառ ու տրտում
Նայում է անցած որերին:

Իզուր եր, Գամառ-Քաթիպա
Ազգային յերազդ անթով,
Վոր այդպես կախարդել ե քեզ
Հին որերի խանդով:

Ձը տեսա՛ր, այստեղ պատերազմ,
Դրոշներ յելան արնաթոր:
Ու հայի հին սիրտը յեռաց
Մի կարմիր, մի նոր կարոտով:

Ձը տեսա՞ր: Այստեղ եր: Ընկան
Կոմմունար ընկեր տասներկու,
Վոր ազատ Հոկտեմբերը զնգար
Սրբերի այս խուլ քաղաքում:

Ձը տեսա՞ր: Ձես տեսնում կրկին
Բանվոր մի արծան քո դիմաց.—
Նրանց հիշատակը անգին
Կանգնել ե համառ հիմա:

Աջ ձեռքով բռնած ե մուրճ,
Ձախ ձեռքում հուրհուրան դրոշ,—
Նայում ե դեմքով խորամուխ
Համաշխարհային հեռուն:

Տեսնում ե կարծես թե բարձր
Մասիսից ել դեն դեռ,
Հորիզոններ ամբողջ ամպած,
Մասսաներն ըմբոստ ամեն տեղ:

Այդ նա լե, հայ ռամիկ Համբոն,
Ձը տեսա՞ր—շուռ յեկավ մեկից
Ու գնաց միեմնույն ճամբով
Թուրք, թաթար ու ռուս «ռամիկի»:

Ձը տեսա՞ր, յեկավ անոթի,
Ազգային յերազդ հերքեց—
Շինեց «Արցունքի հովիտ»-ից
Ջրանցքի կապույտ մի յերկիր:

Մինչդեռ դու տրտում ես կրկին
Այն ինչ դեմդ թնդում ե, տես,
Ու թող հավիտյան մրրկի
Աշխատանք, միտինդ ու հանդես:

Քո դեմքըդ աստանդական,
Վոնց սպին անցյալի վերքի,
Մնացել ե խոր քանդակած
Մեր կայտառ ներկայի կրժքին:

Այն ինչ նա կանգնած ե քո դիմաց՝
Մի բանվոր կոշտ կավածեփ,
Բայց, նայիր, թզուկ ե հիմա
Բրոնզե բյուստըդ նրա դեմ:

Մինչդեռ դու տրտում ես կրկին,
Այն ինչ նա հզոր աչքերով
Նայում ե համարձակ հեռուն—
Գալիք փոթորկին:

1924 թ. Վաղարշապատ

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ՅԵՐԱԶ

Նվիրում եմ ԳԱՌՆԻԿԻՆ

Այն գիշեր քնում՝ հեռավոր
Յենթաշեփ գյուղն եյինք զնում.
Բացվել եր մեր դեմ առավոտ,
Ճանապարհ մի նեղ, անկանոն:

Բայց զնում եյինք մենք ուրախ,
Յերգում եյինք զիլ կարոտով:
Արեվը մեր ճամբի վրա
Ցանել եր վարդագուն թող:

Գնում ենք վարդագույն ուղին,
Տեսնելու, ինչ վոր քննելու:
Գնում ենք ոգնելու գյուղին:
Ձեռքներին գրի՞չ եր... Քլու՞նկ...

Հասել ենք: Ինչ վոր կառուցում են.
— Թատրոն եր, ակո՞ւմբ, գործարա՞ն:—
Վազում ենք հարա-հրոցով
Տեսնելու մի վայրկյան առաջ:

Բայց հանկարծ մի փլած տան մոտ
Նստած եր ծանոթ քահանան.
Կանգնեցեր: Նայում ենք՝ մուժ
Աչքերին ու միրքին խոնավ:

Յերբ փլած այդ տան արանքից
Դուրս թռավ մի փոքրիկ մանուկ,
Ինչպես սուր մի քար ծոծրակիս՝
Ականջիս շարտեց անունըս:

Մազերս գլխիս դառան դեզ—
Յեղբայրս եր ասես հարազատ:
«Քույրիկս հիվանդ ե, գիտե՞ս,
Ներս մտիր մի տե՞ս....»—ասաց:

Ու փախավ մտավ, վոնց վոր մուկ,
Ցած նեղ մուժ դռներից ներս.
Յետևից գնացի լուռ-մունջ
Մի մեջ պարզելով ձեռներըս:

Գնում եյի յես չորեքթաթ.

Չորեչոր ընկնում, խարխափում,

Հատակում աղբակույտ եր թաց,

Ու մութ եր, մութ եր խորխարույր:

Ու հանկարծ...—ո՛, սարսափ, սարսափ,—

Աղբկալած լաթի ծալքերում

Չեռքերը հուսահատ պարզած՝

Յես տեսա հիվանդ իմ բրոջ:

Յես տեսա մահիճը թարախոտ.

Ու խարխուլ խուլ թոքերից

Լսեցի հազը նրա խոր,

Նայեցի թաց պատերին:

Նա նայեց թրջված ձեռներիս

Մեռելի իր պաղ աչքերով

Ու նվազ-նվազ. — «ներիր,

Հիվանդ եմ թույլ անկարող...»:

Ու թվում եր ինձ յերազում,

Վոր քույր ունեմ յես հարազատ.

Շաչում եր ամոթն յերեսովս

Ինչպես խարազան:

— Իսկ ո՞ւր ե մարդըդ, — գոռացի, —

Ինչու յես ընկել ես որին, —

Իմ ծայնս նման եր լացի,

Սարսափ եր թռած թոքերից:

— Իմ մարդս զնաց պաաերազմ:

Վաղուց ե... զնաց ու չեկավ...

Ասում են այնտեղ նա մեռավ...

Չկա՛:

— Իսկ ինչո՞ւ յես այստեղ պառկել,

Ինչո՞ւ չես գալիս դուրս.

Ո՞վ ե քեզ այստեղ բանտարկել,

Քույր:

— Չեմ կարող դուրս գալ. նայի՛ր,

Քահանան այնտեղ ե հիմա.

Իմ մեղքից անիծել ե նա ինձ,

Վոր այստեղ մնամ մինչ ի մահ...

— Իսկ դու ինչ մեղք ես կատարել:
— Չգիտեմ: Նրանք են ասում.
Տանուտերն ու նա... Հրեն,
Գալիս են: Սո՛ւս:—

Ու գալիս եր ծեր քահանան.
— Յե՛՛վ թշվառ եր նա, յե՛՛վ դաժան—
Գրպանից սեւ խաչը հանած՝
Տալիս եր անեծքի նշան:

— Ոգնեցե՛ք, ոգնեցե՛ք, ե՛՛յ,
Ընկերնե՛ր, հասեք հավարի,
Ես ումն ենք, ումն ենք մոռացել,
Ես ո՞ւմն ենք, մատնել խավարին:

Այդ տունն եր ամբողջ թոքերումս
Մղկտաց սարսափ, ահազանգ,—
Վոնց վոր տաս արեւի գրոհ՝
Դուք հանկարծ ներս մտաք, հասաք:

Նայեցիք նրան—նրա մեջ
Բոլորդ ել տեսաք ձեր քրոջ.
Նայում եք ամոթով ամենքդ
Ինձ նման՝ ցեխոտ ձեռքերով:

Ու բռնած մեջքից, թեւերից
Վտաքի ենք հանում աղջկան,
Յես դարձա նայեցի նորից.—
Այն փոքրիկ մանուկը չկա՛ր:

Իսկ հիվանդ այդ կինը դարձավ
Մի մեծ գյուղ, վոնց վոր ավերակ.
Քահանան ժա՞մ եր, մահարձա՞ն.—
Հսկում եր այդ գյուղի վրա:

Մենք այդ սեւ դաժան ժամի տակ
Տակառներ դրինք բարութով.
Ու հանկարծ թունդ վորոտաց,
Բարձրացավ ամբակույտ, թոզ...

Ամեն ինչ հանկարծ խառնվեց...

*
* *

Գնում ենք նորից: Ու—հեռուն—
Այդ կինը ամպի մի ծվեն
Լողում ե պայծառ լազուրում:

Փռվել եր մեր դեմ քարուղին—
Արթուկած մի թուփ բիազի.
Գնում ենք մենք մարտակամ
Կոմսոմոլ մի խումբ—միասին:

Մեր համբին առավոտ զարուն,
Քարաշեն շենքեր ու կանաչ.
Ժպտում եր կինը քիչ հեռու—
Մի զուլալ կապուտաչ կանալ:

Քաղաք եր շքեղ մեր դիմաց,
Մեր գյուղն եր ասես յենթաշենք.
Վերելում մի կանաչ կամար,
Ներքելում սպիտակ մի շենք:

Ու կանաչ կամարի վրա
Ծածանվում եր փայլուն մի դրոշ.
— «Բահակումբ, կինո, լաւաճ» —
Գողում եր մեծ տառերով:

Կանգնել ենք բարձր մի դարի,
Նայում ենք դաշտին Արարատ.
Պատկոմներ են քայլում վիթխարի
Քայլելով դաշտերի վրա:

Հրահանգը հնչում ե հատու,
Զարկում ե վոնց մուրճ զնդանին,
— Այն փոքրիկ մանչն եր անտուն.
Թնդում են ող ու տանիք:

Արեւը ժպիտ քթի տակ
Շարքերում Մասիսն եր ջահել
Պատկոմի նման մի տիտան
Թելերը աջ ու ձախ պահել:

Մասիսը գողում եր, «առա՛ջ»
Թմբուկ եր, միտինգ, հրահանգ.
Գրված եր Մասիսի վրա
«Պատկոմական ցահանգ»:

—Մե՛կ, յե՛րկու, մե՛կ յե՛րկու, մեկ,
Զարկում եր գիլ բարձրածայն.
Խառնվեց իրար յերգ ու մեզ
Ու յես արթնացաւ:

— Մե՛կ, յե՛րկու, մե՛կ, յե՛րկու, մեկ,
Փողոցը լցրել աղմուկով,
Պատկոմներն ուրախ յերգում են.
«Դեպի գյուղ, դեպի գյուղ»:

1924 թ. Յերևան

ԼԻՐԻԿԱ

Վողջունն քեզ գրբնգուն զալիք,
Վոր մոտենում ես արդեն,
Գալիս ես,
Նետել ես քայլիդ տունելում.—
Դու քանի՜ անգամ անցել ես սրնթաց
Իմ սրտի
Տար
Տունելով:

1924 թ. Յերևան

Ց Ա Ն Կ

I

ՇՈԳԵԳՈՒԹԱՆԻ ՅԵՐԳԵՐ

1. Հրաժեշտ չկիր 5

Ա. ԶՐԱՆՑՔ — ԵԼԵԿՏՐՈՖԻԿԱՑԻԱ

2. Հ. Ս. Խ. Հ. » 9
 3. Մարմնացող չերազներ » 11
 4. Վերջին թունելում » 14
 5. Շիրակի ջրանցքը » 17
 6. Հնձվորը » 20
 7. Մասիսը » 21
 8. Զանգու » 23
 9. Ամառնային » 28

Բ. ՍԱՅԼԻՅ — ՍԱՎԱՌՆԱԿ

10. Այերոկարոտ » 31
 11. Այերու կամք » 33
 12. Սելվորը » 35
 13. Այերովողջուն » 36

Գ. ԴՈՒՔԱՆԻՑ ԿՈՈՊԵՐԱՐՑԻԱ

14. Քախան » 41
 15. Կարկախ ամպը » 42
 16. Գյուղացին դուքանչուն » 43

II

Դ. ՅԵՐԵՍՆԵՐՍ ԴԵՊԻ ԳՅՈՒՂ

17. Յերկու արձան » 49
 18. Կոմյերիտական չերազ » 52
 19. Լիրիկա » 57

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. գրադ.

220038467

(254)

A $\frac{11}{38467}$

ԳԻՆՆ Ե 35 ԿՈՊ.